

104953

Frontkjemperne har fått sin egen historie

Sven T. Arneberg
«Tragedie i Karelen»
Grøndahl Dreyer

Forfatteren av boken «Tragedie i Karelen», som egentlig er fra Halden, vil være kjent for Fredrikstad Blads lesere gjennom flere artikler om tyskernes okkupasjon i Østfold og fra boken «Vi dro mot nord», der felttoget i Norge i april skildres av tyske offiserer og soldater. Sven T. Arneberg har ved sin adgang til offentlige og private arkiver og oppteignelser, fått god innsikt i denne del av okkupasjonshistorien.

Det er et rikholdig arkivmateriale, som nå er friggitt, og talrike intervjuer med nordmenn som kjempet i tysk uniform på østfronten, er grunnlaget for denne boken som langt på vei er en objektiv, redelig beskrivelse av hva frontkjemperne opplevet, hvordan mange av dem døde eller havnet i russiske fangeleire. Som andre bøker om frontkjemper, er også denne preget av ønsket om å forklare årsaken til at en del tusen norske ungdommer meldte seg tysk til fronttjeneste.

Forfatteren bemerker ganske riktig at det er tapernes versjon som fortelles. For ordens skyld - undertegnede vil aldri kunne godta den tankegang og handlemåte som disse frontkjemperne sto for og som til og med i dag bekjenner seg til. Det kunne nå engang ikke misforstås at det okkuperte Norge fortsatt var i krig etter 1940, og at nordmenn i tysk tjeneste svek sitt land og det som verre var.

Men når det er sagt - forfatteren gir interessante skildringer

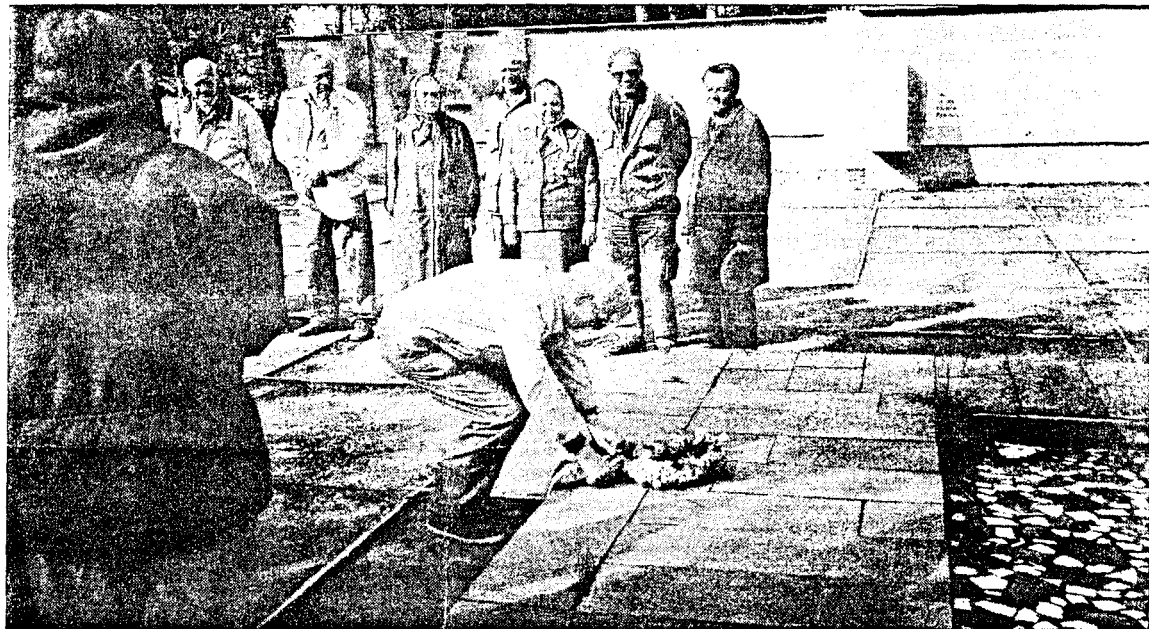

Foto: SVEN T. ARNEBERG

I Glasnost'ens kjølvann. Forsoning mellom tidligere fiender. Ragnar Omberg fra Rolvsøy bekranser russisk minnesmerke over falne i Louchi ved Murmansk-banen i Nord-Karelen 10. juli i år.

av hva som førte til at norske ungdommer fant veien til nasistenes vervkontorer. Vi hadde gjerne sett at han hadde dukket dypere ned i akkurat denne del av historien. Det som imidlertid er klart er at mange hadde sin bakgrunn fra tyskeretro familier og klikken omkring Nasjonal Samling. For andres vedkommende var det ren eventyrlyst eller problemer med å godta de samfunnsforhold de levet under. En viss rolle spilte også løfter om gods og gull etter at fronttjenesten var unnagjort og krigen mot bolsjevikene var vunnet. Det

snakkes lite om idealisme og heroisme og den troskapsed de avla til Hitler. Derimot legges det vekt på at mange oppfattet sin deltagelse i krigen som en slags fortsettelse av vinterkrigen som finnene utkjempet mot russerne i 1939 - 40. På bakgrunn av holdninger, påvirkninger og advarsler er det ikke lett å forstå argumentet om at de tjente Norges sak. Flere meldte seg forøvrig til tysk fronttjeneste mange måneder før Hitler angrep Sovjet-Unionen.

«Tragedien i Karelen» forteller om frontkjempernes skjebne med mange drepte og sårede og for enkelte mange års grufulle år i russiske fangeleire. For dem som kom hjem rett fra fronten ventet dom og fengsel. Det legges ikke skjul på den bitterhet

mange fortsatt føler over den behandling de fikk. I boken opplyses det at normalstraffen for fronttjeneste stabiliserte seg fra tre til tre og et halvt år fengsel.

Men det var kanskje eller den POLITISKE holdning som skulle straffes? spørres det i boken.

«Således kunne man gjerne ha bistått fienden med «råd og dåd» og likevel gå fri. De hundre tusener som frivillig bygde «Festung Norwegen» rundt vår langstrakte kyst ble f.eks. vanligvis ikke straffet.»

Akkurat dette argument som årsak til bitterhet kan vi godt forstå, men ellers ble flertallet av frontkjemperne ikke bare dømt for å ha kjempet i tysk uniform, men for andre alvorlige forhold som hadde sammenheng med deres politiske syn og overbevis-

ning. Sven T. Arneberg har fått frem mye nytt og bidrar saklig og greit til å fylle et hull i krigshistorien. Beretningene om opplevelser og innsats spesielt i det norske skikompagni og den norske skijegerbataljon vil være interessant for ettertiden. Det var tross alt ingen søndagsskole å være frontkjemper og underlagt Waffen-SS-disiplin. Når det snakkes om en skjebne verre enn døden, er dette dekkende for de som valgte å kjempe for Hitler. Soldaten «Werner»s lidelsehistorie gjengitt mot slutten av boken kan stå som et eksempel på krigens redsel, nå rensket for den gloriøse begeistring som engang gjorde soldatlivet attraktivt.

Erik Skogstrøm